

Микола Оніщук: «СУДДІВСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОТРЕБУЄ ВДОСКОНАЛЕННЯ»

У грудні 2009 року відбулось засідання Кабінету Міністрів України, на якому обговорювались проблеми щодо подолання корупції, в тому числі в сфері судочинства та розглядалися шляхи їх розв'язання. За результатами цього засідання Кабінетом Міністрів України прийнято рішення про доцільність розробки Міністерством юстиції України відповідного законопроекту. Про те, яким чином законопроект може впливати на суддів та рівень корупції в судах, ми спілкуємося із головним юристом країни, Міністром юстиції України Миколою Оніщуком.

- Пане Міністре, розкажіть про законопроект і які проблеми він дозволяє усунути?

- Проект Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізму добору суддів та притягнення їх до відповідальності" направлений, зокрема, на вдосконалення механізму притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності та покращення ефективності функціонування цього інституту в цілому.

Задля цього проектом пропонується розмежувати компетенцію існуючих на сьогодні кваліфікаційних комісій суддів щодо добору суддів та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності. З цією метою передбачається створення Дисциплінарної комісії суддів України як окремого, постійнодіючого органу в системі судоустрою, функції якого зводитимуться виключно до вирішення питань щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

- Наше суспільство, на жаль, звикло до того факту, що судді не несуть відповідальності за свої дії. Яким чином буде працювати ця комісія і як можна буде покаржувати на того чи іншого суддю?

- Перше. На відміну від нинішнього механізму притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, за яким право ініціювати розгляд такого питання належить лише уповноваженим законом суб'єктам, в тому числі Міністру юстиції, проектом передбачається наділити таким правом кожного, кому відомі такі факти.

Друге. З метою забезпечення оперативності та ефективності роботи Дисциплінарної комісії проектом запроваджується інститут дисциплінарних інспекторів, які проводитимуть відповідні перевірки щодо фактів порушень суддями закону та здійснюватимуть всі процедурні дії для підготовки матеріалів на розгляд Комісії. Службу дисциплінарних інспекторів пропону-

ється створити як урядовий орган, що діятиме при Міністерстві юстиції.

Третє. Розгляд дисциплінарної справи відбуватиметься на засадах змагальності подібно до судового розгляду, під час якого заслуховуватиметься повідомлення дисциплінарного інспектора про результати здійснення перевірки, пояснення судді, щодо якого розглядалась справа, та (або) його представника, а також інших заінтересованих осіб.

Запровадження таких підходів дозволить уникнути зосередженості в одних руках функцій перевірки фактів дисциплінарних проступків суддів та безпосереднього розгляду питань про притягнення їх до дисциплінарної відповідальності. Одночасно з цим, проектом визначаються чіткі підстави і строки притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, що унеможливить зловживання при прийнятті відповідних рішень.

На сьогодні, як відомо, механізм притягнення суддів до відповідальності дещо інший. Так, право ініціювати питання про дисциплінарну відповідальність судді належить: народним депутатам України, Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Голові Верховного Суду України (голови вищого спеціалізованого суду - щодо судді відповідного спеціалізованого суду, за винятком ініціювання звільнення судді), Міністру юстиції України, голові відповідної ради суддів та членам Ради суддів України.

У зв'язку з цим, Міністерством юстиції проводиться роз'яснювальна робота серед населення щодо підстав та порядку притягнення суддів до відповідальності. Відповідні роз'яснення можна знайти на офіційному сайті Міністерства юстиції України у рубриці "Доступ до правосуддя". У цій рубриці також міститься і зразок розробленої Міністерством заяви щодо неправомірних дій судді. Цей зразок заяви містить всі необхідні вимоги щодо інформації, яку заявник повинен надати Міністерству для оперативного вирішення питання щодо наявності достатніх підстав для ініціювання дисциплінарної відповідальності судді. Крім того, зазначену інформацію можна отримати у друкованому вигляді у всіх місцевих управліннях юстиції.

За результатами розгляду таких заяв, за наявності достатніх підстав Міністром юстиції вносяться відповідні подання до кваліфікаційних комісій суддів, які безпосередньо вирішують питання про застосування до судді дисциплінарного стягнення.

- Чим аргументується створення такої структури при Міністерстві юстиції? Чому не Міністерство внутрішніх справ?

- В даному випадку слід виходити з того, що Міністерство юстиції є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної правової політики. Фахівці Міністерства мають відповідні знання та досвід у роботі з кваліфікаційними комісіями суддів, підготовці подань щодо дисциплінарної відповідальності суддів, тому Міністерство в повній мірі здатне організувати фахову та ефективну перевірку фактів порушення суддями законодавства.

- На Вашу думку, цього достатньо, щоб судді стали більш відповідальними і кваліфікованими?

- З точки зору відповідальності у поєднанні з уточненням

підстав для цього - так. Якщо говорити про фаховість суддів, проект пропонує запровадити нову систему добору суддів, який полягатиме у складанні кандидатами на посаду судді кваліфікаційного іспиту у формі анонімного тестування та співбесіди. Варто зазначити, що незалежне тестування, запроваджене Міністерством юстиції минулого року для нотаріусів, повністю себе виправдало як спосіб боротьби з корупцією.

Задля підвищення рівня підготовленості кандидатів на посаду судді до специфіки суддівської професії, особливо в практичних аспектах, проектом запроваджується обов'язкове проходження ними спеціалізованої професійної підготовки в Академії суддів України. Такий механізм існує в багатьох європейських країнах і показує доволі високу ефективність такої форми підготовки.

Головним напрацюванням проекту в цій частині є запровадження по суті нового механізму добору суддівських кадрів, що передбачає доступ до суддівської професії, а не до конкретної посади в конкретному суді,

як є на сьогодні та є одним із корупційних чинників в судовій системі.

- Яких змін Ви очікуєте внаслідок прийняття даного проекту як закону?

- В першу чергу, очікується посилення відповідальності суддів - у судді збільшується кількість ризиків бути покараним за зловживання повноваженнями, та покращення в цілому ситуації в судовій системі. Запровадження дієвих механізмів реагування на порушення суддями законодавства при розгляді справ та оперативне вирішення питань, пов'язаних із притягненням їх до дисциплінарної відповідальності.

По-друге - проект усуває самий суттєвий корупційний чинник, який не дозволяє нашій судовій системі ефективно працювати. Українське суспільство нарешті матиме можливість отримувати високоморальних і високопрофесійних фахівців, які будуть стояти на захисті інтересів громадян. Сподіваюся, що рівень скарг на суддів, які я отримую практично щодня знизиться в разі і люди будуть задоволені роботою судової гілки влади.

ВИЗНАЧЕНО ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ НА 2010 РІК

26 січня 2010 року відбулося розширене засідання колегії Міністерства юстиції України, за участю представників Секретаріату Президента України, Апарату Верховної Ради України, Секретаріату Уповноваженого з прав людини Верховної Ради України, Генеральної прокуратури України, Державної судової адміністрації України, Української нотаріальної палати, начальників Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головних управлінь юстиції в областях, м. Києві та Севастополі, заступників начальників-начальників відділів державної виконавчої служби територіальних органів юстиції, директорів науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, керівників Державного департаменту з питань адаптації законодавства, структурних підрозділів центрального апарату Міністерства юстиції, підприємств, що належать до сфери його управління, розглянуто питання "Про основні підсумки роботи Міністерства юстиції та його територіальних органів у 2009 році та завдання щодо підвищення ефективності їх діяльності у 2010 році" й ухвалено відповідне рішення колегії.

31 грудня 2009 року Міністром юстиції затверджено 11 пріоритетів у роботі Міністерства юстиції на 2010 рік, які є головним орієнтиром діяльності органів юстиції у поточному році, а саме:

1. Удосконалення законодавчого регулювання реалізації конституційних прав і свобод людини.
2. Реформування системи правосуддя.
3. Реформування кримінальної юстиції.
4. Реформування системи виконання покарань.
5. Удосконалення правових засад запобігання та протидії корупції.
6. Підвищення рівня примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), запровадження ефективних механізмів захисту прав і законних інтересів стягувача у виконавчому провадженні.
7. Подальше реформування системи нотаріату з метою створення єдиного нотаріату.
8. Формування системи безоплатної правової допомоги.
9. Удосконалення міжвідомчої координації із захисту інтересів держави в судах України.
10. Здійснення адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
11. Створення єдиної системи державної реєстрації прав на нерухоме майно і визначення Міністерства юстиції спеціально уповноваженим органом у цій сфері.

Вибір саме цих пріоритетів не випадковий. Їх прийняття викликано потребами сучасного розуміння змісту та гарантій захисту прав людини, які зобов'язують постійно переглядати сутність державної правової політики у гуманітарному контексті та посилювати вплив на її формування.

Начальник Головного управління юстиції у Закарпатській області
Бортейчук Юрій Юрійович

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В ГОЛОВНОМУ УПРАВЛІННІ ЮСТИЦІЇ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. І первинний обов'язок держави – піклування та вирішення життєво важливих проблем окремої людини і суспільства в цілому. Саме тому важливу роль відіграє зв'язок між державою і громадянином. І цей зв'язок, як правило, забезпечується зверненнями громадян до владних установ.

Тому слід пам'ятати, що від стану розгляду звернень громадян залежить проходження реформування та демократизації суспільства, авторитет державної влади.

В ст. 40 Конституції України зазначено, що усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, їх службових осіб, котрі зобов'язані розглядати звернення й давати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк. Ця важлива конституційна норма допомагає громадянам реалізувати інші власні конституційні права і захищати їх.

Безпосередньо шляхи здійснення прав громадян на звернення визначаються в Законі України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р., Указі Президента України від 7 лютого 2008 року № 109 «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування».

З метою підвищення відповідальності посадових осіб за належне реагування на обґрунтовані звернення громадян у повній відповідності з Конституцією та законами України, розв'язання проблем, які спричиняють звернення громадян, наказом Головного управління юстиції від 02.02.09 р. № 23/01-08 затверджені Заходи Головного управління юстиції щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення та підвищення ефективності роботи зі зверненнями громадян.

Пунктом 3 наказу начальників районних, міськрайонних управлінь юстиції зобов'язано забезпечити виконання Заходів з питань, що належать до їх компетенції та розробити відповідні заходи управління юстиції.

У всіх районних, міськрайонних управліннях юстиції розроблені та затверджені відповідними наказами Заходи щодо підвищення ефективності роботи зі зверненнями громадян.

Наказом начальника Головного управління юстиції у Закарпатській області від 05.05.09р. № 192/01-08 затверджено Додаткові заходи щодо посилення контролю за розглядом звернень громадян, які надіслані в районні, міськрайонні управління юстиції для виконання.

Для попередження виникнення повторних звернень до органів та установ юстиції значна увага звертається також на забезпечення максимальної обізнаності людей про те, як вирішуються ті чи інші проблеми, що зачіпають їх інтереси. Цьому слугує практика проведення «прямих» телефонних ліній з керівниками Головного, районних, міськрайонних управлінь юстиції, постійний прийом громадян громадськими приймальнями, метою яких є в першу чергу вирішення поставлених питань та виниклих проблем, надання правової допомоги малозахищеним верствам населення та молоді, поширення правових знань, підвищення рівня правової культури населення. Питання, з якими звертаються громадяни, стосуються різноманітних галузей права. За 2009 рік надано 2140 безкоштовних юридичних консультацій.

При Головному управлінні юстиції у Закарпатській області створена та діє громадська приймальня, яка знаходиться

в окремому приміщенні. За 2009 рік працівниками Головного управління юстиції було прийнято 231 громадян.

Для забезпечення належної якості консультацій, які надаються, працівники правової громадської приймальні при Головному управлінні юстиції, під час своєї роботи, мають можливість використовувати увесь наявний документальний фонд актів законодавства Головного управління юстиції, бібліотечний фонд юридичної літератури, періодичних видань, а також електронний фонд нормативно-правових актів. Працівники Головного управління систематично поповнюють згадані фонди новими надходженнями, оформлюють передплату на офіційні друковані видання, розробляють методичні рекомендації з правових питань.

Особливу увагу керівництво Головного, районних та міськрайонних управлінь юстиції приділяє спілкуванню з різними верствами населення, проведенню особистого прийому громадян. Безпосередньо жито ряд заходів, які сприяли організації належного прийому громадян в Головному управлінні юстиції (затверджено графік прийому громадян керівництвом Головного управління юстиції та порядок особистого прийому громадян, які оприлюднені у засобах масової інформації та розміщені в місцях доступних для вільного огляду громадянами). Запроваджено також практику виїзних прийомів громадян заступниками начальника управління. У такий спосіб, протягом 2009 року, здійснено 41 виїзний прийом, на яких прийнято 119 громадян, проведено 11 прямих телефонних ліній, під час яких надано консультацію 25 громадянам.

За 2009 рік на розгляд до Головного, районних та міськрайонних управлінь юстиції надійшло 1169 звернень громадян. Це свідчить, з одного боку, про активне використання громадянами України свого права на звернення і одночасно, з другого, про існування в суспільстві різноманітних чинників, що змушують їх звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування переважно за захистом порушених прав.

За статистичними даними, наданими районними, міськрайонними управліннями юстиції, безпосередньо до них надійшло 526 звернень. Причому на особистих прийомах у 2009 році звернулось 3791 громадян.

Безпосередньо до Головного управління надійшло 643 звернень, що на 55 звернень або 7,9 % менше, ніж за 2008 рік. З них заяв - 352, що на 6 або на менше, ніж за 2008 рік; скарг - 291, що на 49 або на 16,8 % менше, ніж за минулий рік. Пропозиції не надходили.

В процесі розгляду звернень громадян особлива увага приділяється вивченню причин та умов, які породжують звернення громадян та їх усуненню, а також поновленню порушених конституційних прав і свобод громадян.

Під постійним контролем начальника Головного управління юстиції у Закарпатській області, начальників районних, міськрайонних управлінь юстиції знаходиться розгляд звернень Героїв України, Героїв Радянського Союзу, Героїв Соціалістичної Праці, інвалідів Великої Вітчизняної війни, порушених у них проблем та оперативне їх вирішення.

Від ветеранів війни та праці, багатодітних сімей, постраждалих від аварії на ЧАЕС та інших громадян, які потребують соціального захисту до Головного та територіальних управлінь юстиції надійшло в звітному періоді 15 звернень.

З Міністерства юстиції України надійшло 145 звернень та 199 доручень, за результатами розгляду яких 4 державних

виконавців притягнуто до дисциплінарної відповідальності. З інших органів влади - 166 звернень, що на 46 звернень, або 21, % менше, ніж за минулий рік.

Безпосередньо від заявників надійшло 858 звернень, що на 327 звернень менше, ніж за минулий рік.

В розрізі напрямків діяльності управління юстиції протягом 2009 року до Головного управління юстиції та підвідомчих установ надійшло :

- 602 звернення на невиконання рішень судів;
- 59 звернень громадян з питань роботи нотаріусів;
- 69 звернень громадян з питань роботи органів реєстрації актів цивільного стану.

У переважній більшості наданих районними, міськрайонними управліннями юстиції аналітично-статистичних даних є відомості про позитивне вирішення порушених громадянами питань, про причини повторних звернень, зазначається, в чому полягає суть необґрунтованості звернень, присутні також пропозиції щодо поліпшення роботи зі зверненнями громадян.

Основними причинами надходження повторних звернень є об'єктивна немож-

ливість вирішення порушених у зверненні питань або тривалість процесу їх вирішення. Крім того, також звертаються громадяни, які не згодні з отриманим рішенням, прийнятим за результатами розгляду попереднього звернення по суті, або ж просто ігнорують його зміст, не зважаючи на законодавче обґрунтування такого рішення.

Разом з тим, є звернення, які свідчать про деякі негаразди щодо стану дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні службовими особами органів юстиції, про неухважне їх ставлення до звернень громадян та вирішення порушених питань по суті. Кожний факт не вирішення порушених у зверненні громадянина обґрунтованих питань, які належать до компетенції органів та установ юстиції, аналізується і, в разі виявлення ознак тяганини, формалізму та бюрократизму відповідні особи притягуються до відповідальності.

*Начальник відділу документування, контролю виконання та звернень громадян
Т.М.Ляшук*

ГРАФІК

виїзних прийомів заступниками начальника Головного управління юстиції у Закарпатській області за місцем проживання та праці громадян на I квартал 2010 року

№	Прізвище, ім'я, по батькові	Посада	Дні прийому за місцем проживання громадян
1	Алмаші Іван Миколайович	перший заступник начальника управління	14.01.2010 р. – Мукачівський район 11.02.2010 р. – Берегівський район 11.03.2010 р. – Хустський район
2	Панова Наталія Володимирівна	заступник начальника управління – начальник відділу державної виконавчої служби	13.01.2010 р. – Перечинський район 10.02.2010 р. – Мукачівський район (районний відділ ДВС) 10.03.2010 р. – Свалявський район
3	Хаца Валентина Василівна	заступник начальника управління – начальник відділу державної реєстрації нормативно-правових актів, правової роботи, правової освіти та систематизації законодавства	22.01.2010 р. – Ужгородський район 19.02.2010 р. – Мукачівський район 19.03.2010 р. – Тячівський район
4	Юркуц Наталія Іванівна	заступник начальника управління – начальник відділу реєстрації актів цивільного стану	25.02.2010 р. – Ужгородський район 11.03.2010 р. – Великоберезнянський район

ГРАФІК

проведення прямих телефонних ліній керівництвом Головного управління юстиції у Закарпатській області у 2010 році

Прізвище, ім'я по батькові посада	Дата проведення	Час проведення	Номер телефону
Бортейчук Юрій Юрійович начальник Головного управління юстиції	19 січня 2010 року	з 10.00 до 13.00	(803122) 3-25-18
Алмаші Іван Миколайович Перший заступник начальника управління	15 лютого 2010 року	з 10.00 до 13.00	(803122) 3-33-82
Панова Наталія Володимирівна Заступник начальника управління – начальника відділу державної виконавчої служби	11 травня 2010 року	з 10.00 до 13.00	(803122) 3-40-63
Хаца Валентина Василівна Заступник начальника управління – начальник відділу державної реєстрації нормативно-правових актів, правової роботи, правової освіти та систематизації законодавства	28 квітня 2010 року	з 10.00 до 13.00	(80312) 61-25-80
Юркуц Наталія Іванівна Заступник начальника управління – начальник відділу реєстрації актів цивільного стану	26 березня 2010 року	з 10.00 до 13.00	(803122) 3-62-01
Алмаші Іван Миколайович Перший заступник начальника управління	5 липня 2010 року	з 10.00 до 13.00	(803122) 3-33-82
Бортейчук Юрій Юрійович начальник Головного управління юстиції	19 жовтня 2010 року	з 10.00 до 13.00	(803122) 3-25-18
Хаца Валентина Василівна Заступник начальника управління – начальник відділу державної реєстрації нормативно-правових актів, правової роботи, правової освіти та систематизації законодавства	10 грудня 2010 року	з 10.00 до 13.00	(80312) 61-25-80
Панова Наталія Володимирівна Заступник начальника управління – начальник відділу державної виконавчої служби	16 листопада 2010 року	з 10.00 до 13.00	(803122) 3-40-63
Юркуц Наталія Іванівна Заступник начальника управління – начальник відділу реєстрації актів цивільного стану	24 вересня 2010 року	з 10.00 до 13.00	(803122) 3-62-01